

Kiváló térképek és gazdag hely- valamint személynévmutató teszi teljessé a kötetet. Névtani szempontból azonban mindenképp a teljes összeírás nevekkkel együtt való közlése lesz kívánatos. Reméljük, ezt is kézbe vehetjük közelesem.

HAJDÚ MIHÁLY

Udvari István, A Mária Terézia-féle úrbérrendezés szlovák nyelvű dokumentumai. Adatok a szlovák nép gazdaság- és társadalomtörténetéhez. (Szepességi ruszin falvak népelete Mária Terézia korában). Nyíregyháza, 1991. (Vasvári Pál Társaság Füzetei 4. sz.) 37 lap

Az urbáriumok nyelvi (nyelvjárástörténeti, helyesírás-történeti stb.) és névtani értékeiről aligha kell szólnunk itt, hiszen nincs olyan magyar nyelv- és névtörténész, aki ezeket valamilyen céllal ne használta volna. Nyomtatásban is megjelent sok anyag belőlük, s mégis nagyon hasznos számunkra ez az újabb kötet. Elsősorban az adja meg értékét, hogy nem magyar anyagot közöl a történelmi Magyarországról, s az együttélésnek művelődéstörténeti hatását lehet lemérni az adatok egybevetése alapján.

A szerző kutatása a mai Szlovákia területének egy részére terjed ki, de általános leírásában bemutatja egész Szlovákia korabeli viszonyait a domináns nyelvről, vallásról stb. A 4031 település közül 1054 magyar, 84 német, 2533 szlovák, 406 rutén, 28 lengyel többségű. Az 1636 önálló egyházközség közül 970 római katolikus, 301 görögkeleti, 115 evangélikus, 250 református vallású. Természetesen Szepes vármegyéről részletesebb adatokat is kapunk, s különös aprólékossággal mutatja be a rutén településeket.

Ezek után az egyes falvak urbáriumai következnek két nyelven tabelláikkal (a jobbágynevek felsorolásával, vagyoni helyzetük bemutatásával) együtt. Föltűnő, hogy a névelemek sorrendje következetlen egy tabellán belül is. Minden bizonnyal magyar anyanyelvű személyek esetében is néha latinos formájú a keresztnév, s ez áll elől (*Elias Csugary, Stephan Bodnar, Demetrius Farkas* stb.); szláv neveken is állhat elől a családnév (*Hudak Janko, Brincza Juro, Zubats Maczko, Gbur Misko* stb.). A magyar földbirtokosok nevei mindig magyaros sorrendűek (*Pána Görgey Sandorowo, Pána welkomozneho grof Csáky Imra* [!] stb.), s a ritkán előforduló magyar jobbágynevek között is ez az általánosabb (*Katsala Istok, Szakats Gyura* stb.).

Összesen 19 település teljes urbáriumát kapjuk meg e könyvben, s ez már elegendő a 18. századi szlovák névdivat kutatásához, családnévvizsgálataihoz,

hiszen némely községben száz körüli a följegyzett nevek száma. Meglepő a keresztnemek sokszínűsége, ha összevetjük a korabeli magyar névdivattal. Elsősorban a becenevek bő választéka és alakulásmódjuk változatossága kelthet figyelmet, de sok az olyan név is, amelynek eredetét a Martirologium Romanumban hiába keressük. Természetesen a szlovák nevek kutatói meríthetnek elsősorban haszonnal ebből a hallatlanul gazdag és értékes adattárból.

A könyv sok faksimile mellékletet is tartalmaz részben az urbáriumokból, részben a tabellákról, fassiókból. Ez utóbbiakból huszonötöt közöl magyar és szlovák nyelven párhuzamosan a szerző.

Glosszáriumnak nevezett szómagyarázat és jól szerkesztett helynévmutató zárja a kötetet. A birtokosok és jobbágyság neveit is jó lett volna külön mutatóban felsorolni, így a névgyakoriság vizsgálói sok munkától mentesülhetnének.

HAJDÚ MIHÁLY

Takács Péter–Udvari István, Szlovák nyelvű paraszti vallomások Mária Terézia korából. Adalékok zempléni ruszin és szlovák községek történetéhez. Nyíregyháza, 1992. (Vasvári Pál Társaság Füzetei 7. sz.) 148 lap

Az urbáriumok kutatása, föltárása, bemutatása, közzététele fontos feladata a magyar névtudománynak, hiszen a török adóösszeírások ismertebbek, könnyebben hozzáférhetőek, mint a kétszáz évvel később, sokkal megbízhatóbb, magyarok által készített urbáriumok. (Az eddigi közzétételeket is elsősorban történészeknek köszönhetjük.) Ebben a kötetben a szerzők 15 Zemplén megyei település urbáriumát adják közre szlovák és magyar nyelven. Ezek a községek: Bánszka, Detrik, Göröginye, Krasznibrod, Kudlóc, Porubka, Repejő, Ruszka, Sztakcsin, Szuha, Tőketerebes, Ublya, Ulics, Vladicsa, Zubna. Ma valamennyi Szlovákia területén található, s a 18. században zömmel szlovákok és ruténok lakták. Urbáriumaiuk szlovák nyelven készültek, a szerzők azonban valamennyit lefordították magyarra, így mi bilingvis kiadást tarthatunk kezünkben.

A Névtani Értesítő olvasóit természetesen az úgynevezett tabellák jobbágyságnevei érdeklik, tehát ezekről számolok be részletesebben. Az összeírók latinos névhasználatát általános. Mind a birtokosok nevei, mind a jobbágyságnevek rendszerint keresztnévvel kezdődnek, s a családnevek állnak a második helyen. A keresztnemeket nemcsak lefordították latinra, de a jobbágyság esetében legtöbbször rövidítették is: *Mich. Klimak, Ladis. Simkov, Georg. Bárán*, de a teljes